

**Protocol medicijnverstrekking en
medisch handelen op school**

januari 2015

Inhoud

1. Inleiding	pag 3
2. Het kind wordt ziek op school	pag 4
3. Het verstrekken van medicijnen op verzoek	pag 7
3.1 Enkele praktische adviezen	pag 7
4. Medische handelingen	pag 9
4.1 Medische handelingen	pag 9
4.2 Aansprakelijkheid	pag 10
5. Bijlagen	
5.1 Toestemmingsformulier 1	pag 12
5.2 Toestemmingsformulier 2	pag 13
5.3 Toestemmingsformulier 3	pag 14
5.4 Instructie medisch handelen	pag 15
5.4 Hoe te handelen bij een calamiteit	pag 16
Vaststelling	pag 17

1. Inleiding

Leerkrachten op school worden regelmatig geconfronteerd met leerlingen die klagen over pijn die meestal gelukkig met eenvoudige middelen te verhelpen is zoals hoofdpijn, buikpijn, oorpijn of pijn ten gevolge van een insectenbeet.

Ook krijgt de school steeds vaker het verzoek van ouder(s)/verzorger(s) om hun kinderen de door een arts voorgeschreven medicijnen toe te dienen. Een enkele keer wordt werkelijk medisch handelen van leerkrachten gevraagd zoals het geven van sondevoeding, het toedienen van een zetpil of het geven van een injectie. De school aanvaardt met het verrichten van dergelijke handelingen een aantal verantwoordelijkheden.

Leerkrachten begeven zich dan op een terrein waarvoor zij niet gekwalificeerd zijn.

Met het oog op de gezondheid van kinderen is het van groot belang dat zij in dergelijke situaties zorgvuldig handelen. Zij moeten daarbij over de vereiste bekwaamheid beschikken. Leerkrachten en school moeten zich realiseren dat wanneer zij fouten maken of zich vergissen zij voor deze handelingen aansprakelijk gesteld kunnen worden.

Er zijn drie verschillende situaties die in dit protocol worden beschreven:

- het kind wordt ziek op school (hoofdstuk 2)
- het verstrekken van medicijnen op verzoek (hoofdstuk 3)
- medische handelingen (hoofdstuk 4)

De eerste situatie laat de school en leerkracht geen keus. De leerling wordt ziek of krijgt een ongeluk en de leerkracht moet direct bepalen hoe hij moet handelen. Bij de tweede en de derde situatie kan de school kiezen of zij wel of geen medewerking verleent aan het geven van medicijnen of het uitvoeren van een medische handeling. Voor de individuele leerkracht geldt dat hij mag weigeren handelingen uit te voeren waarvoor hij zich niet bekwaam acht.

Op de volgende pagina's wordt elk onderdeel apart beschreven. In de bijlagen vindt u het betreffende toestemmingsformulier en/of instructieverklaring.

2. Het kind wordt ziek op school

Een school is niet berekend op de opvang van zieke kinderen. Ziekte is echter een rekbaar begrip waardoor soms discussies ontstaan of een kind met ziekteverschijnselen wel naar school mag of thuis moet blijven. Bij de beslissing hierover zijn twee aspecten bepalend: namelijk het welbevinden van het zieke kind zelf en de gezondheid van de andere kinderen van de groep.

Welbevinden van het zieke kind

Een kind dat hoge koorts heeft, regelmatig overgeeft of pijn lijdt, is niet in staat om de lessen te volgen. Het heeft behoefte aan rust, verzorging en extra aandacht en kan het beste in een huiselijke omgeving worden opgevangen. Daarentegen kan een kind met lichte ziekteverschijnselen zoals een snotneus of huiduitslag meestal wel meedoen in de groep. Het ongemak dat het van deze verschijnselen heeft hoeft op school niet erger te zijn dan thuis. In twijfelgevallen is het zinvol om het kind gericht te observeren en te bekijken of het zich anders gedraagt dan je van hem of haar gewend bent en of hij/zij pijn heeft. Niet elke gedragsverandering wordt door ziekte veroorzaakt en het is ook niet de bedoeling dat je als leerkracht een diagnose gaat stellen. Het gaat erom dat je kunt beslissen of het kind in de groep kan blijven, of je de ouders/verzorgers moet waarschuwen, of dat je misschien zelfs direct een arts moet inschakelen.

Gezondheid van de andere kinderen

Bij enkele besmettelijke ziekten die ernstig kunnen verlopen mag het zieke kind niet naar school komen, omdat dan het risico voor de andere kinderen en leerkrachten om ook besmet te worden te groot is. Dit tijdelijk niet toelaten van zieke kinderen vanwege het besmettingsrisico voor anderen wordt 'wering' genoemd. Wering is alleen zinvol als besmetting van de andere kinderen nog niet heeft plaatsgevonden en niet op een andere manier te voorkomen is. Het weren van deze kinderen gebeurt in overleg met de GGD.

Wanneer moeten de ouders worden gewaarschuwd?

Als een kind duidelijk ziek is en niet meer met de les kan meedoen, neemt de school contact op met de ouders/verzorgers met het verzoek om het kind op te halen. Belangrijk is te melden waarom het kind niet kan blijven en af te spreken hoe laat de ouders komen en wat er tot die tijd met het kind gebeurt. Om in geval van nood de ouders snel te kunnen bereiken, moet vastgelegd zijn waar en hoe zij bereikbaar zijn.

Het kan ook gebeuren dat de leerkracht bij het kind bepaalde ziekteverschijnselen opmerkt die extra aandacht of medische behandeling vragen. Dit kan de leerkracht bespreken als de

ouders het kind na schooltijd komen ophalen. Eventueel kan de leerkracht de ouders ook bellen of het kind een briefje meegeven.

Wanneer wordt er een huisarts ingeschakeld?

In principe zijn bij ziekte van een kind de ouders degenen die bepalen wat er moet gebeuren. Zij nemen de beslissing om al dan niet een arts te raadplegen. Alleen als er acuut gevaar dreigt, schakelt de school direct een arts in. Voorbeelden van dergelijke gevallen zijn:

- Een kind dat het plotseling benauwd krijgt;
- Een kind dat bewusteloos raakt of niet meer op aanspreken reageert;
- Een kind met plotseling hoge koorts;
- Een kind dat plotseling ernstig ziek lijkt;
- Ernstige ongevallen.

Om ongeregeldheden te voorkomen, is belangrijk dat in het team is afgesproken wie de arts waarschuwt, wie bij het zieke kind blijft en wie de rest van de groep opvangt. Is de huisarts niet bereikbaar, bel dan in noodsituaties om een ambulance. Vermeld daarbij altijd duidelijk de naam en het adres van de school.

Regelmatig komt een kind 's morgens gezond op school en krijgt het tijdens de schooluren last van hoofd- buik- of oorpijn. Ook kan het bijvoorbeeld door een insect geprikt worden. In zijn algemeenheid is een leraar niet deskundig om een juiste diagnose te stellen. De grootst mogelijke terughoudendheid is hier dan ook geboden. Uitgangspunt moet zijn dat een kind dat ziek is, naar huis moet.

*Wanneer een leerkracht echter inschat dat het kind bij een eenvoudig middel gebaat is, zoals paracetamol of Azaron, kan eerst contact worden gezocht met de ouders, maar is dat niet noodzakelijk. Om eventuele problemen hierin te voorkomen dient bij inschrijving van een kind altijd de vraag gesteld te worden of het toedienen van een eenvoudig middel is toegestaan en of het kind een bepaalde allergie heeft voor medicatie of andere zaken. Deze gegevens dienen te worden bewaard in het leerlingvolgsysteem. **Discussiepunt va Wanneer, doen we dit zo?***

Raadpleeg bij twijfel altijd een arts. Zo kan bijvoorbeeld een ogenschijnlijk eenvoudige hoofdpijn een uiting zijn van een veel ernstiger ziektebeeld. Het blijft zaak het kind voortdurend te observeren. Iedere situatie is anders zodat we niet uitputtend alle signalen kunnen benoemen die zich kunnen voordoen.

Enkele zaken waar u op kunt letten zijn

- Toename van pijn;
- Misselijkheid/braken;
- Verandering van houding (bijvoorbeeld in elkaar krompen);
- Verandering van de huid (bijvoorbeeld erg bleke of hoogrode kleur);
- Verandering van gedrag (bijvoorbeeld onrust, afnemen van alertheid).

Realiseert u dat u geen arts bent en raadpleeg, bij twijfel, altijd een (huis)arts. Dit geldt uiteraard ook wanneer de pijn blijft of de situatie verergert. De zorgvuldigheid die u hierbij in acht moet nemen is dat u handelt alsof het uw eigen kind is.

3. Het verstrekken van medicijnen op verzoek

Kinderen krijgen soms medicijnen of andere middelen voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook tijdens schooluren. Te denken valt bijvoorbeeld aan pufjes voor astma, antibiotica of zetabletten bij toevallen. Ouders vragen dan aan de school of een leerkracht deze middelen wil verstrekken. In deze situatie is de toestemming van de ouders gegeven.

Het is in dit geval van belang deze toestemming schriftelijk vast te leggen. (zie bijlage 1). Meestal gaat het niet alleen om eenvoudige middelen, maar ook om middelen die bij onjuist gebruik tot schade van de gezondheid van het kind kunnen leiden.

Leg daarom schriftelijk vast om welke medicijnen het gaat, hoe vaak en in welke hoeveelheden ze moeten worden toegediend en op welke wijze dat dient te geschieden.

Hiervoor is een medicijninstructie toegevoegd in bijlage 2.

Leg verder de periode vast waarin de medicijnen moeten worden verstrekt, de wijze van bewaren, opbergen en de wijze van controle op vervaldatum. Ouders geven hiervoor duidelijk aan wat zij van de school en de leerkrachten verwachten en die weten op hun beurt weer precies wat ze moeten doen en waar ze verantwoordelijk voor zijn.

Wanneer het gaat om het verstrekken van medicijnen gedurende een lange periode moet regelmatig met ouders overlegd worden over de ziekte en het daarbij behorende medicijngebruik op school. Een goed moment om te overleggen is wanneer ouders een nieuwe voorraad medicijnen komen brengen.

3.1. Enkele praktische adviezen

- Neem de medicijnen alleen in ontvangst wanneer ze in de originele verpakking zitten en uitgeschreven zijn op naam van het betreffende kind.
- Lees goed de bijsluiter zodat u op de hoogte bent van eventuele bijwerkingen van het medicijn.
- Noteer, per keer, op een aftekenlijst dat u het medicijn aan het betreffende kind gegeven heeft.

Mocht de situatie zich voordoen dat een kind niet goed op een medicijn reageert of dat er onverhoopt toch een fout gemaakt wordt bij toediening van een medicijn, bel dan direct met de huisarts of specialist in het ziekenhuis. Bel bij een ernstige situatie direct het landelijke alarmnummer 112.

Zorg in alle gevallen dat u duidelijk alle relevante gegevens bij de hand hebt, zoals: naam, geboortedatum, adres, huisarts en/of specialist van het kind, het medicijn dat is toegediend, welke reacties het kind vertoont (eventueel welke fout is gemaakt. Zie hiervoor bijlage 5 'hoe te handelen bij een calamiteit'.

4. Medische handelingen

4.1. Medische handelingen

In uitzonderlijke gevallen zullen ouders aan de school vragen medische handelingen te verrichten, indien het kind dit zelf niet kan. Voorwaarde is dit na een gedegen instructie te laten verrichten. Te denken valt daarbij aan, het meten van de bloedsuikerspiegel bij suikerpatiënten door middel van een vingerprik. Normaal gesproken worden handelingen door de ouders uitgevoerd. De ouders dienen hiervoor vooraf wel toestemming te geven voor deze medische handelingen. (zie toestemmingsformulier 3)

De Wet Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG) regelt wie wat mag doen in de gezondheidszorg. De Wet BIG is bedoeld voor beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg en geldt als zodanig niet voor personeel werkzaam in een basisschool. Dat neemt niet weg dat in deze wet een aantal waarborgen worden afgegeven voor een goede uitoefening van de beroepspraktijk, aan de hand waarvan ook een aantal regels te geven zijn voor de basisscholen als het gaat om in de Wet BIG genoemde medische handelingen. Bepaalde medische handelingen, de zogenoemde voorbehouden handelingen (zoals het geven van een injectie) mogen alleen door artsen worden verricht. Anderen dan artsen mogen medische handelingen alleen verrichten in opdracht van een arts. Een voorbeeld van voorbehouden handeling is het toedienen van een injectie aan een kind met diabetes of een allergie voor een wespensteek (epi-pen).

Het meten van de bloedsuikerspiegel door middel van een vingerprik en het geven van pufjes zijn geen voorbehouden handelingen. Het toepassen hiervan kan slecht na schriftelijk toestemming van de ouders (zie toestemmingsformulier 3).

Gelet op de gezondheidsrisico's van de leerling en de aansprakelijkheid van de leerkracht/uitvoerende is het schoolbestuur van Basisschool de Goede Herder van mening dat de leerkrachten slechts met toestemming van de ouders de niet-voorbehouden handelingen mogen uitvoeren.

Indien een voorbehouden handeling moet worden uitgevoerd dient de leerkracht contact op te nemen met de ouders en de huisarts/thuiszorg of 112 te raadplegen. Indien de ouders bij inschrijving van hun kind aangeven dat het kind een bepaalde allergie heeft en ernaar gehandeld moet worden in een noodsituatie, kan de school de GGD inschakelen om een instructie/ training te verzorgen.

De Wet BIG geldt niet in noodsituaties. In noodsituaties moet iedereen naar beste weten en kunnen handelen, ook als niet aan de voorwaarden van de Wet BIG wordt voldaan.

Verder zijn er nog eenvoudige handelingen. Hierbij gaat het om de ‘huis-, tuin-, en keukenhandelingen’ zoals het verzorgen van schaafwondjes en het verwijderen van pleisters, en het toedienen van medicijnen anders dan injecties. Dit zijn handelingen die in principe door het personeel uitgevoerd kunnen worden.

4.2. Aansprakelijkheid

Technisch gezien vallen leerkrachten niet onder de Wet BIG. Deze geldt alleen voor medische –en paramedische beroepen. Zoals hiervoor beschreven kunnen leerkrachten soms worden betrokken bij de zorg rond een ziek kind en worden daarmee partners in zorg. In zo’n geval kan het voorkomen dat leerkrachten gevraagd wordt om een (niet-voorbehouden) medische handeling bij een kind uit te voeren. Deze, niet alledaagse, positie van de leerkracht moet hierbij serieus genomen worden. Daarom is het raadzaam dat een leerkracht een gedegen instructie krijgt hoe hij de handeling moet uitvoeren. Dit kan vanuit de GGD of vanuit de huisarts. Deze instructie is slechts ter ondersteuning, maar kan nooit de volledige aansprakelijkheid bij de leerkracht neerleggen. Het bestuur van Basisschool de Goede Herder probeert op deze manier een optimaal mogelijke zekerheid aan kind, ouders, leerkracht en school te waarborgen. (toestemmingsformulier 3).

Een schoolbestuur dat niet kan bewijzen dat een leerkracht voor een bepaalde handeling bekwaam is, wordt door een GGD afgeraden de medische (voorbehouden) handelingen te laten uitvoeren. Een leerkracht die wel een bekwaamheidsverklaring heeft, maar zich niet bekwaam acht –bijvoorbeeld omdat hij deze handeling al een hele tijd niet heeft verricht zou de medische handeling eveneens niet mogen uitvoeren. Een leerkracht die onbekwaam en/of zonder opdracht van een arts deze handeling verricht is niet alleen civielrechtelijk aansprakelijk (betalen van een schadevergoeding), maar ook strafrechtelijk (mishandeling). Het schoolbestuur kan op zijn beurt als werkgever eveneens civiel- en strafrechtelijk aansprakelijk gesteld worden.

Het schoolbestuur is derhalve van mening dat het schriftelijk vastleggen in een bekwaamheidsverklaring bij medische (voorbehouden) handelingen niet aan de orde is.

Mocht zich onverhoopt ten gevolge van een medische handeling een calamiteit voordoen dan dient de school zich direct in verbinding te stellen met de huisarts en/of specialist van het kind.

Bel bij een ernstige situatie direct het landelijke alarmnummer 112. Zorg ervoor dat u alle relevante gegevens van het kind bij de hand hebt. Geef verder door naar aanleiding van welke handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan en welke verschijnselen bij het kind waarneembaar zijn.

5. Bijlagen

5.1. Toestemmingsformulier 1

Verklaring Toestemming tot handelwijze voor als het kind ziek wordt op school

Het kan voorkomen dat uw kind gezond naar school gaat en tijdens de schooluren ziek wordt, zich verwondt, door een insect wordt geprikt, of iets dergelijks. Als deze situatie zich voordoet dan zal de leerkracht een zorgvuldige afweging maken of uw kind gebaat is met een 'eenvoudige' pijnstiller of dat een arts (en u als ouder) geconsulteerd moet worden.

Mijn kind is overgevoelig voor de volgende zaken:

- Medicijnen:

- Ontsmettingsmiddelen:

- Smeerseltjes tegen bijvoorbeeld insectenbeten:

- Pleisters:

- Voeding:

- Overig:

Wilt u eventuele veranderingen zo spoedig mogelijk doorgeven aan de directie van de school? Het is zeer belangrijk dat deze gegevens actueel zijn.

Naam: _____

Ouder/verzorger van: _____

Datum: _____

Handtekening: _____

5.2. Toestemmingsformulier 2

Verklaring Toestemming tot het verstrekken van medicijnen op verzoek

Ondergetekende geeft toestemming voor het toedienen van het hieronder omschreven medicijn:

Naam van het medicijn:

Het medicijn is nodig voor onderstaande ziekte:

Medicijn dient dagelijks te worden toegediend op onderstaande tijden:

_____uur	_____uur
_____uur	_____uur
_____uur	_____uur

Dosering van het medicijn:

Wijze van toediening:

Wijze van bewaring:

Controle op vervaldatum door:

Ondergetekende, ouder/verzorger van genoemde leerling, geeft hiermee aan de school toestemming voor het toedienen van het bovengenoemde medicijn:

Naam: _____

Ouder/verzorger van: _____

Datum: _____

Handtekening: _____

5.3. Toestemmingsformulier 3

Verklaring Toestemming tot het uitvoeren van medische (niet-voorbehouden) handelingen

Omschrijving van de ziekte waarvoor de 'medische handeling' op school bij de leerling nodig is:

Omschrijving van de uit te voeren 'medische handeling':

De 'medische handeling' moet dagelijks worden uitgevoerd op onderstaande tijden:

_____uur	_____uur
_____uur	_____uur
_____uur	_____uur

De 'medische handeling' mag alleen worden uitgevoerd in de hieronder nader omschreven situatie:

Manier waarop de 'medische handeling' moet worden uitgevoerd:

Eventuele extra opmerkingen:

Instructie medisch handelen

Instructie van de 'medische handeling' + controle op de juiste uitvoering is gegeven op:

Datum: _____

Door (ouder/instantie)

Naam: _____

Functie: _____

Van: _____

Aan:

Naam: _____

Functie: _____

School: _____

Ondergetekende geeft toestemming voor uitvoering van bovenstaande niet-voorbehouden 'medische handeling' op school.

Naam: _____

Ouder/verzorger van: _____

Datum: _____

Handtekening: _____

Richtlijnen, hoe te handelen bij een calamiteit ten gevolge van

- het toedienen van medicijnen aan een kind
- het uitvoeren van een medische handeling

- Laat het kind niet alleen. Probeer rustig te blijven. Observeer het kind goed en probeer het gerust te stellen.

- Waarschuw een volwassene voor bijstand (of laat één van de kinderen een volwassene ophalen waarbij u duidelijk instrueert wat het kind tegen de volwassene moet zeggen).

- Bel direct de huisarts en/of de specialist van het kind.

- Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112.

- Geef door naar aanleiding van welk medicijn of 'medische' handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan (eventueel welke fout is gemaakt).

- Zorg ervoor dat u alle relevante gegevens van het kind bij de hand hebt (of laat ze direct door iemand opzoeken) zoals:
 1. Naam van het kind;
 2. Geboortedatum;
 3. Adres;
 4. Telefoonnummer van ouders en/of andere, door de ouders aangewezen, persoon;
 5. Naam + telefoonnummer van huisarts/ specialist;
 6. Ziektebeeld waarvoor medicijnen op medische handeling nodig zijn.

- Bel de ouders (bij geen gehoor een andere, door de ouders aangewezen persoon):
 1. Bel de ouders (leg duidelijk uit wat er gebeurd is.
 2. Vertel, indien bekend, wat de arts heeft gedaan/ gezegd.
 3. In geval van opname, geef door naar welk ziekenhuis het kind is gegaan.

Dit protocol is vastgesteld en goedgekeurd door de MR en bestuur van basisschool de Goede Herder op 2014.

Namens de MR (oudergeleding)

Namens het bestuur